

Juteini

The image shows the front cover of an antique book. The cover is decorated with a traditional marbled paper pattern, often referred to as a 'stone' or 'shell' pattern. This pattern consists of irregular, rounded shapes in shades of brown and tan, set against a background of blue and reddish-pink. The overall effect is a dense, organic, and somewhat chaotic texture. At the top center of the cover, the word 'Juteini' is written in a dark blue, elegant cursive script. The book's spine is visible on the left side, showing some wear and the binding structure. The edges of the cover are slightly frayed, indicating its age.

Uewo-Kirja,

elli

Lyhykäinen Oppi
Hywiin ja Siiwollisiin
Ihmisten Tapoin;
Nuorimudelle.

Toinen Paino,

jonga on

parannettuna toimittanut

Wanha Suomalainen.

= J. Juteini. Vrt. Pöppig.

Wipurissa

Luettelo, 985a

Und. Cederwallerin Kirja-painosta

annettu vuonna 1819.

Sywät tawat tobistawat
miehen armosta alati,
niin kuin taimas tähtein Eautta
näyttää korkean näkönsä.

Esipuhe.

Paras ja soveliaim aika kuin ihmisellä on, niin kuin kaikkea muutaakin hyvää, erinomattain hyviä ja siivollisia ihmisten tapoja oppia, on nuoruuden ikä.

Vanhembana, sitte kuin viat ja keltottomat tavat ovat pitkällisen tottumisen kautta saaneet juurtua, langee se, niin kuin itse kukaan omasta koettelemisestansa hyvien tietää, työlääksi niitä pois heittää, ja muihin parempiin harjaundug. Mutta nuoruuden idällä käypi se keweästi ja waiwata. Silloin ovat silmät, kasvot, kädet, jalat ja kaikki muut jäsenet vielä taipuwait ja notkeat hyviin tapoin tottumaan. Silloin taitavat sydämet, ajatukset, puheet, käytökset ja työt vielä helposti hyvän tapaisiksi tulla harjoitetuiksi.

Mutta kuin harwoin taitaan muuttaa hyvää opettamata oppia, niin on se myös tässäkin asiassa.

Kanssa-käyminen muiden hyvän tapais-
ten ihmisten seassa on tosin tässä heille pa-
ras koulu. Siinä on kaikki se, mitä nuor-
ten tulee tapain siivollisuudesta opetella,
juuri kuin elämäldä heidän silmäinsä edes-
sä. — Siinä siivussa on kuitengin hyvä ja
tarpeellinen, että nuoret muutoingin tulevat
neuvotuksiksi tietämään, mitä wikoja heidän
tulee wälttää, ja sitä vastaan, mitkä ne hy-
vät tavat ovat, joita heidän pitää oppiman,
ja kaikessa kanssa-käymisessä muistaman.

Jos niin on, että joku suu-sanalla tai-
taa heitä siehen neuwoa, niin on se paras.
Muutoin on semmoinen kirjja heille tarpeel-
linen, jossa opetetaan, kuinga ihmesten hy-
vän-tapaisesti elämän pitää. Sitä kirjjaa
pitää nuorten wireästi lueskeleman, ja sen
niin kuin Katekismuksen muistoonsa paneman.
Mutta että sellainen johdatus hywiin ja sii-
wollisiin tapoin Suomesakin löytyisi ja aina
käsiillä olisi, on tämä kirjainen kokoon pandu
ja nuorukaisille ojennukseksi ulos annettu.

I. Luku.

Ihmisen ajatuksesta.

Mistä pitää ihmisen ajatustsansa vaari
ottaman?

Wälttämän niin ajattelemattomuutta kuin
pahojakin ajatuksia, ja wädrää luuloja
muista ihmisistä.

Ongi siis ajattelemattomuus puhelissa ja muissa
eteen ottamisissa runo?

Joka kewed-mielisesti ja ajatuksetta pu-
huu ja tekee mitä milloingin päähän kajah-
taa, se ei taida wälttää sitä, että muut
pitävät hänen tyhjänä ihmisenä.

Joka on paha muita ihmisiä syttemästi luulemaan,
mingä lainen ihminen se on?

Juuri pahan tapainen; sillä itsestän-
sä moni toisen pahaksi päättää.

Paha luulee myös, koska pahoista pu-
hutaan, ja puhe häneen wähängin sopii,
sen aina hänen osansa olewan.

Hyvä luulee enemmästi hyvää, ja
paha pahaa lähimmäisestänsä.

— ◆ —

2. Luku.

Hyvän tapaisista puheista.

Mingä kaltainen hyvän tapainen puhe on?

Ääni keskinertainen; puheen laatu tasainen; sanat siivolliset; määrä kohtuullinen; ulos toimitus lyhykäinen; asiat toimelliset, ja niin edes päin.

Lijaksi ujoinen, matala ja hiljainen, taikka lijaksi iso ja korkea ääni puheissa; mingä lainen se on?

Molemmat rumat. Ruma, kuin ääni on niin matala ja hiljainen, että se, jota puhutellaan, työläästi sen kuulee. Ruma myös, kuin ääni on korkea, juuri kuin ne, joita puhutellaan, kuurot olisivat.

Muinga pitää puheen laadun oleman tasaisen?

Ei kowin terävän eksi typerän, eikä lijaksi pitkän ja wenykkään.

Mingä kaltainen ihminen se on, joka on siivoton sanoissa?

Taitamaton ja törkeä. Hyvän tapaiset ihmiset ei anna koskaan, paljoa wähemmän niiden kuullen, joita heidän tulee kunnioittaa, yhtäkään siivotonda sanaa suustansa tyulua. Jos heidän myös jotakuta

— ◆ —

7

femmoista sanaa wäittämättömästi joskus mainita tähtyy, niin tekewät he sen häwylä, ja sanowat aina edellä elli kohta jälkeen: luwalla sanoen, taikka: teidän suosiollanne.

Mingä kallainen se ihminen on, joka ei koskaan taids suutansa kiini pitää, waan on alinomaisessa tyhjässä puheen päriudessa?

Tyhjän päiwäinen ja lipilaarinen ihminen, jota järjelliset ihmiset ei kuullella kehata. Toisinansa puhua, kuin tarwe waatii, ja toisinansa olla ääneti, on kaunis.

[Kuinga pitää puheen ulos toimituksen oleman?

Lyhykäisen. Joka on aina pitkä-puheinen, ja yhtä asiaa niin kauan jarmuttaa, että ei siihen ikänänsä tahdo loppua tulla, sitä on juuri tutela kuullella. Mitäs ajattelet ja sanoa tahdot, sano lyhyellä; sillä se on wiisaille otollinen.

Samalla muotoa langede järjelliselle ihmiselle juuri ikäwätsi sitä kuullella, kuin yksti ja sama asia tulee monda kertaa matitukseksi ja kerroitukseksi. Kuins asian kerran sanonut olet, niin anna sen olla sillänsä, ja älä sitä enää sitte monitellen kerro.

Mitkä ajatukset muilla ihmisillä ovat siitä, joka turhia, hulluja ja järjetömiä juttuja rakastaa?

Ne ajatukset, että hän itsekä on turha ja järjetön ihminen.

Niiden sekaan, joilla tyhjiä ja hulluja puheita on, ovat myös ne luettavat, jotka ymmärtävänsä, tietoansa, taitoansa, toimintansa, kaluansa, toimituksiansa ja omaisiansa muille ihmisille kehuvat ja ylistävät.

Mingä tällaisen pitää hyvän tapaisen ihmisen puheisiansa halvembain kanssa oleman?

Lempeän ja puheliaan, sekä yhden että toisen kanssa.

Koska joku halvembiansa ylpeästi ja isoitellen puhuttelee, lijoitengin kuin ei hän itsekä ole paljoa parempi, se on sangen ruma; mutta sitä vastaan näyttää se kauniilda, kuin se tapahtuu lempydellä ja ystävällisesti.

Kuin korkeammat aivan vähän halvemmilla puhevat, mildäkä se näyttää?

Se näyttää myös rumalda, juuri kuin he olisivat ylpeät ja isoittelemaisat, ja halvembiansa ylen katsoisivat; mutta kaunis on se, kuin he heidän kanssansa, koska ti-

la on, jotakin ystävällisesti puhuvat. Waan sille, joka on luonnostansa harma-puheinen, ei pidä sitä kuitengan wiaksi luet-taman.

Kosta joku korkeampi useambain halwembainsa kans-sa yhtä aikaa joutuu puheeseen, ketä hänen heis-tä pitää puhutteleman?

Ei ainoastansa yhtä, waan kääntä-män itsensä puheessa nyt yhden nyt toisen puoleen heistä; mutta enemmitten kuitengin puhutteleman sitä, joka järjellisempi on.

Kuinga pitää ihmisen puheisansa wertaisten kanssa oleman?

Ystävällisen, myöndyväisen ja si-weän.

Ystävällisyys on ihmisten kaikkein kau-niimmista tawoista; sen tähden, joka hy-wän tapainen ihminen olla tahtoo, hän ei saa olla sitä paitsi.

Mingä lainen ihminen se on, joka ei ole puheissa wertaistensa kanssa myöndyväinen?

Joka ei koskaan tahdo muille myöden andaa, ja heidän puheisiinsa tyytä, se on pahan tapainen ihminen.

Kuinga pitää ihmisen puheissa siweär oleman?

Ei puhuman tyhmyyttä; ei pyhtämän, että hänellä pitää aina enemmän muita sanomista oleman; ei koskaan näyttämän uppinişkaisuutta siinä, että hän tahtoo asiat paremmin kuin muut tietää ja ymmärtää; ei muita, erinomattain korkeambia ja vanhembia, tyhmästi ojenteleman, ei heidän puheitansa, kuin ei totuus ja tarwe waadi, takaisin ajaman ja tyhjäksi tekemän, joka on kaikki ruma taitamattomuus.

Tämä siweys waatii myös, että kumppanit ei ota sanaa toinen toistensa suusta, ellei kesken langee toisen puheeseen, waan odottawat niin kauan, kuin toinen ensin on saanut ajatuksensa ilmoittaa.

Kuinga pitää korkeambia howän tapaisesti puhuteldaman?

Ndyrästi, lyhyeldä, ja heidän läsnä ollessansa muita halwembia wähdän ja hiljaa.

Halwembain pitää korkeambia puhutellesansa sekä sanoilla että käytöksillä ndyrhyden heille näyttämän.

Sanoilla osittain siinä, että ei he heitä, juuri kuin wertaisiansa, rohkeasti pu-

huttele, waan nöyrällä ja hiljaisella äänellä. Ja siitä on, niin kuin myös muulloin, leikki-puheisakin heidän kansansa waari otettava. Korkea ääni ja rohkea puheen parsi on erinomattain Korkeambain kansa paha taitamattomuus; ja osittain siinä, että he aina, kuin puheessa niin so-pii, korkeammillensa andawat ne kunnianimet, kuin heille maan tawan jälkeen tulewat. Tämän nöyryyden pitää myös lasten puheissa vanhembiansa kohtaan osottaman. Se kuuluu taitawain ihmisten kor-wissa juuri rumalda, kuin lapset vanhembiansa tylysti puhuttelewat. Vanhembain welvollisuus on myös, että he kohta lapsuudesta opettawat lapsensa heitä kunnioittamaan ja kauniisti puhuttelemaan.

Käytöksissä ja puheissa pitää jokaisen osottaman nöyryyden osittain siinä, että he aina, kuin korkeimmat tulewat heidän puheillensa, nousewat seisolle; osittain siinä, että he, ulkonakin heitä puhutellesansa, ottawat lakin päästänsä.

Se näyttää myös rumalda, ja on nöyryyttä vastaan, kuin halwemmat korkeambia puhutellesansa seisowat heidän edessänsä yhdellä jalalla ulombana kuin toisella, taikka kuin he silloin nojaawat

Kynnära-päättä pöytäa taikka seinää vastaan.

Nöyrhyden osotukset puheissa ja käytöksissä korkeambain kansa ei saa kuitengän olla lijaliset ja ylen alhaiset, niin kuin esimerkiksi, joka sanaan kumarrella.

Milhä se kuuluu, kuin halvemmat korkeammille pitkälä ja isosti asoitansa ilmoittawat?

Niin rumalda, että sitä on häviä kuullella. Kuin korkeimmat sinulda jotakin kysyvät, taikka sinä heille jotakin sanot, puhu astas niin lyhyeldä kuins taidat.

Pitäätö halvembain myös kستنانسä wahan ja hiljaa puhuman, koska korkeambia saapuilla on?

Kuin halvemmat silloin kowin, rohkeasti ja paljon wälillansä puhuwat, niin kuuluu se juuri rumalda. Ja waikka ei useambaa kuin yksi ainoa korkeambi, jolle he owat welka-päätt kunnian osottamaan, olisi saapuilla, mutta halvembia koko huone täynnä, niin tekewät he kuitengin taitamattomasti, jos he silloin isoa ja rohkeata puhetta pitawät.

Mitä tässä halvemille sanottu on, sen pitää myös nuorten, koska he wanhoja puhuttelewat, muistossa pitämän.

3. Luku.

Hyvän tapaisista käytöksistä.

Mingä kalaiset pitää hyvän tapaisien käytösten oleman?

Katsannon oikean, lempeän ja iloisen; liikunnan päässä, silmissä, käsissä, jaloissa ja koko ruumiissa vakaisen.

Mitä katsannossa on waariin otettava?

Katsoa muiden ihmisten päälle karsailla, puolilla eli muistelewaisilla taikka vihaisilla silmillä; warkein, yli olkein, kowin kiindeästi eli kauan yhtä perää katsella on kaikki ruma. Oikea, lempeä, rehellinen ja kohtuullisesti iloinen päälle katsando, silloin kuin katsoa tulee, on sitä vastaan kaunis.

Mitkä ne wiat ovat, joita hyvän tapaisen ihmisen liikunnossa wälttämän pitää?

Päättä ja filmiä, ilman tarvetta, usein, nopeasti ja keweä-mielisesti sinne ja tänne liikuttaa ja pyöritellä; jalkoja istuesssa heilutella; käsiä ja jalkoja usein sinne ja tänne wiskeellä eli muutella, taikka niillä tyhjästi paukutella; olka-päitä nostella ja wäännellä; seisosssa taikka

Käydessä kowin nopeasti pyörähdellä ja liikkua, ovat kaikki tyhjän-päiwäiset tawat; mutta kaunis, kuin liikundo on taitawa ja tasainen.

Mitä käytöksissä on vielä waariin otettava?

Että ei ne ole siwottomat, ylpeät ja pahendamaiset.

Mitkä siwottomat käytökset ovat?

Semmoiset ovat nämät seuraawaiset: muiden seurassa ollessa haukotella äänewästi ja isosti, ja kuin ei se, joka haukottelee, tiedä kättä suunsa eteen panna; puhua haukotellessa; suun taikka sieranden kautta niin kowin hengittää, että se muille kuuluu; niistaa nendaansa kowin ja pärskynällä; paljain formin kiiwaa nerää taikka suuta; aiwastaisssa taikka yskiesssä kowin räpskyä; ryökiä muiden kuullen; sylkeä muiden eteen, taikka kauas tyhdänsä; pitää ylös yskittyä sylkeä suussansa, taikka, joka vielä ilkeämbi on, niellä takaisin; korkeambain läsnä ollessa isosti ja äänewästi nauraa, laulella ja wihellellä, ehkä se ulkonakin huoneesta tapahuisi; antaa kyn- tensä, juuri kuin haukan kynnet, pitkiksi kaswaa; pitää kättä sen laisissa paikoissa, jotka häpiällisiksi seurassa luetaan. Jolla

näitä ja muita semmoisia siivottomia tapoja on, se on kyllä ilkeä ihminen.

Mingä laisiksi teeskellyt, isoittelemaiset ja ylpeät käytökset näyttävät?

Niin rumiksi, että ei järjelliset ihmiset voi niitä silmänsä edessä nähdä. Luonnolliset, nöyrät ja siiveät käytökset ovat sitä vastaan kauniit.

Mingä kallaiset pahendamaiset käytökset ovat?

Ne ovat pahan Kurisen ihmisen tundo-merkit, Semmoisia ovat tyhvät leikkikäytökset jumalissisa asioissa, silmäin iskeminen seuroissa, muiden naurattaminen vakaisissa menoissa, ja niin edes päin.

4. Luku.

Hywistä ja siivollisista ihmisen tawoista kaisen laisissa tiloissa.

Mitä pitää hywän tapaisen ihmisen tekemän, koska hän muiden huoneeseen wieraaksi menee?

Hänen tulee silloin ottaa waarin welvollisuudestaan, osittain sinne mennessä, osittain siellä ollessa, ja osittain siellä lähtöistä.

Mikä on tämä welvollisuus, koska hän muiden tykö menee?

Säätyänsä myöden siivolliset waatteet päällensä pukea; kätensä ja kasvosensa puhdistaa, sitte kuin siivottomat pitkät kynnet pois leikatut ovat, niin myös päänsä harjata, koska hiukset ensin ovat kohtuullisesti lyhettyt, että ei hän sisälle tulisi niin kuin kerräinen karhu. Sitä likin pitää wieraan korkeamman huoneeseen mennessä lakin jo owen takana päästäänsä pois ottaman; awaaman owen, ei kowin rohkeasti ja leweäldä, waan hiljaa, ja ainoastansa sen werran, että hän hywin sisälle mahtuu, eikä myös lyömän owea kowin peräänsä kiini; sisälle tulduansa terwehtäissään kumartaman sitä enemmän ja nöyremmästi, jota korkeampi se on, jonga tykö hän tulee, — ei kuitengan orjallisella tavalla, waan wakaisella rohkeudella.

Kuinka pitää hänen muiden tykönä ollessansa itsensä käyttämän?

Korkeambain huoneessa pidättämän owen suuhun, mutta wertaisten ja halwembain tykönä keski lattian paikoille, niin kauan kuin händä käsketään peremmä, taikka istumaan; ja kuin händä kerran taikka

Eahdesti käskeetty on, niin älkön andako itseänsä useambaa kertaa käskää.

Korkeamman kanssa istuissas, älä pane jalkojas risttiin, eikä kauas elli pitkälle ulos tuolista. Älä myös istu selkänossa, taikka heiluttele itseäs tuolilla edes ja takaisin; se näyttää kaikki aivan rumalda.

Niin tekee myös se taitamattomasti, joka korkeambain tykönä ollessansa kastelee itseänsä peiliin, taikka ottaa jotakuta kalua käteensä katsellaksensa.

Jos sillä, jongas tykö menet, tiedät olewan wirkansa puolesta paljon tekemistä, taikka paljon wieraita hänen tykönänsä kulkewan, ja tulewan niildä usein wiivytetyksi, taikka jos hän on paljon sinua korkeambi, niin älä wiivyttele kauan hänen tykönänsä, waan aja asia nopeasti. Kuitengin, jos sinä olet hänen tuttawansa, ja hän itse tahtoo sinua tykönänsä wiivytteleämään, niin wiivy hetki aikaa.

Korkeamman persoonan tyköä, jongas kanssa olet tuttamuudessa, älä ole aivan kauan pois, älä myös mene kowin usein hänen tykönsä.

Mitä pois lähteisä on waariin otettava?

Ne samat hywät ja siwolliset tawat
 kuin sisällekkin tullessa, waan ei ylen alhai-
 nen meno, eikä ahkera kumarteleminen ole
 kelpwollinen.

Mitä pitää hywän tapaisen ihmisen tekemän,
 koska joku hänen tykönsä tulee?

Silloin osittain wieraan tullessa, o-
 sittain tykönsä ollessa ja osittain pois
 mennessä welwollisuudestaan waari ottaman.

Mikä on hänen welwollisuudensa wieraan tullessa?

Kuin wieras, joka on halwempi tait-
 ta hänen wertaisensa, tulee sisälle, niin
 pitää hänen kohtu nouseman ylös ja otta-
 man ystävällisesti vastaan; mutta jos
 hän tietää jongun korkeamman olewan tu-
 lossa, niin waatii welwollisuus, mennä
 ulos owesta händä vastaan, awata hä-
 nelle owen ja antaa edellänsä mennä sisäl-
 le. Huoneen, johon wieras tulee wie-
 dyksi, pitää itse kungin säädyn ja tilan
 jälkeen oleman puhtaan ja siwotun.

Kuinka pitää hänen, kuin wieras on hänen ty-
 könsä, itsensä käyttämän?

Jos hän suo wieraan wähängin ai-
 taa tykönsä wiivyttelwän, niin älkön

andako hänen kauan seisoa, vaan pangon hänelle kohta tuolin, jos ei penkkiä ole, ja käskedön händä istumaan, halvemmat jotakin peremmä owesta, wertaiset ja korkeimmat ylimmäiseen paikkaan huoneessa.

Hänen pitää myös neuvoman lapsiansa ja wäkeänsä, että ei he silloin, kuin hänellä wieraita on, naura ja tiusku wälillänsä: opettakon heitä muutoingin kauanisti, siwollisesti ja yhdessä kohden olemaan; sillä se on aiwan ruma kuin he silloin naurawat, hirskuwat taikka muuta itsewaldaista menoa pitawät.

Warokon myös, että ei hän huoneessansa wieraan aikana ole myrryinen, ja juuri kuin wihoisiansa, eikä lapsillensa taikka muulle wäellensä wihoittele, vaan olkon erinomattain silloin kaikille ystävällinen ja leppiäs.

Ystävällistä puhetta wieraan kanssa rakastawat kaikki ihmiset; mutta sen kanssa ei tahdo kukaan mielellänsä olla, joka on wieraallensa kaino, ja ei hänelle mitään puhu.

Joka wieraansa kanssa joutuu omista asioistansa puhumaan, älkön niistä ilman tarwetta paljon puhuko. Ei pidä hä-

nen myös kōyhyyttänsä ja muita waimojansa wieraalle kōwin walittaman, jos ei wieras ole hänen erinomainen hywä tuttuwansa ja ystäwänsä.

Muiden ihmisten asioita wieraalda paljon kysellä, tiedustella ja tutkia, ja niistä suurta huolta pitää, on wiekkaan ja pahan elkisen ihmisen tapa.

Mitä pitää hänen tekemän kuin wieras pois lähtee?

Jos wieras on wertainen taikka korkeampi, pitää hän saatettaman ulos owesta, taikka edemmä, sen jälkeen kuin hän on korkea ja kunnioitettava; mutta halvemman saa toisinansa jo owelta hywästi jätellä.

5. Luku.

Hywistä käytöksistä wieras-pi-
boissa elli kestissä ja muis-
sa seuroissa.

Missä hywät käytökset näissä näytetään?

Taas osittain kettiin ja muihin seuroin mendäissä, osittain siellä oldaissa, ja osittain siellä pois lähdeittäissä

Mitä ne hyvät käytökset ovat, joista kestitissä ja muissa seuroissa on vaari otettava?

Kestiin ei pidä kunnengän kutsumata menemään; sillä se on ruma ja häpiällinen.

Kuins kutsuttu olet, laita niin, että oikealla ja määrättyllä ajalla Vito-taloon eli muuhun seuraan tulet, että ei sinua odottaa tarwitse.

Sisälle tulduas, älä istu ennen kuin muut korkeammat ensin istuneet ovat; älä myös, jos he ovat paljon sinua korkeammat, sittekin kohta istu, ennen kuin sinua kääsketään.

Kuinga pitää sen, joka tahtoo tulla hyvän tapaisena ihmisenä pidetyksi, pidoissa ja muissa seuroissa ollessansa, itsensä käyttämään.

Jos hän on ruoan laittamisen päällä eli sitä sisälle kändämassa, niin ottakoon ennen kaikkea puhtaudesta ja siivosta määrin, esimerkiksi: että ei hän ruokaa sisälle kändäissansa pidä niin astiasta kiini, että formet ruokaan koskemat.

Korkeambain kanssa ruoalla ollessa, älä rupea koskaan ensimmäisenä syömään, vaan odota niin kauan kuin he ensin alkavat.

Lusikalla jotakin syödessä, älä ota sitä kowin täyteen, vielä vähemmän kukkanen päähän. Samalla muotoa, älä pane muulloingan kowin suuria paloja suuhun, älkä ennen, kuins endisen suustas syönyt olet. Ei mahda myös kukaan liemi-ruokaa lusikasta aivan hätäisesti ja horitellen sisänsä laatia.

Koskas lusikalla jotakuta vastaan-alkuista ruokaa syömään rupeat, niin odota, että lusikka Passarilda puhdistetaan taikka muutetaan. Samalla muotoa pyhji aina ensin suus, koskas ruoalla ollessas juoda mielit, erinomattain yhteisestä asiasta.

Se tekee aivan tärkeästi, joka puukalon ja weitsen välissä liemestä lihaa esteensä ottaa. Siivollisuus waatii, että sen kahwelilla, weitsellä taikka lusikalla teet.

Warokon myös, joka lihaa taikka muuta syötävää leikkaa, taikka muille ulos jakaa, että ei hän sitä formin pitele, eikä kädestänsä toiselle tarjoa.

Joka paraita paloja waliten toiselta puolelta watia ja muiden edestä kappaleita etsii, taikka ymbäri watia päällisin puo-

Lin makeamman osan pois Euorii, se tekee rumasti, ja on törkeä ihminen.

Juoda silloin kuin ruoka suussa on; juoda paljon kerralla; ruoka-suussa puhua; syödesfänsä sian tavoin maskuttaa; ruoalla ollessa suuta eli hambahaita kaimella, on kaikki ruma.

Kostas seurassa ollessas jotakin muille annat, taikka muilta vastaan otat, älä sitä ikänänsä tee wasemmalla kädellä, vaan oikealla, ja vähän kumartain.

Ennen on jo mainittu, että se muisfakin tiloissa on siivoton taitamattomuus, kowin niistä ja pärskyä, ryökiä, rykiä, ja sylkeä suussansa pitää, taikka ylös ryöityä jälle takaisin niellä; mutta vielä sitakin ilkeämpi ja sydäntä kääntelewäisempi on se ruoalla oлдaisa; ja ei pidä kunnengan, joka ei tahdo tulla siivotoina pidetyksi, sitä tekemän.

Ruoalla ollessa ei pidä kunnengan kowin, paljoa vähemmän kaikkein yhteen ääneen puhuman, vaan puheen pitää silloin matalasti tapahtuman, ei kuitengan kowaan kuiskutellessa; sillä se on aina ruma tapo, ja saattaa muut useasti pahaan luuloon. Niin ei pidä myös semmoisia asioita, jot-

Ka ovat syvässä kääntelyssä, silloin mainittaman.

Varo myös, että et sinä syö pidemään kuin muutkin, vaan koskas näet muiden taukoavan niin taukoa sinäkin.

Mitä puheesta ruoalla oluaisa sanottu on, se on sitte ruoalta päästyäkin waariin otettava. Se langee siivollisten ja taitavain ihmisten korwille sangen tuskalliseksi, koska joku muiden seurassa aiwan suurta ääntä pitää, taikka koska wieraat, juuri kuin juopuneet, kaikki yhteen ääneen puhuvat, ja keskenänsä rähisevät.

Samalla muotoa pitää halwembain, seuroissa ja pidoissa ollessansa, hywin waroman, että ei he korkeambain läsnä ollessa paljon liiku, ja käwäle sinne ja tänne, vaan heidän pitää silloin, jos ei asiat toisin waadi, yhdessä koiden istuman taikka seisoman; ei kuitengan warsin liikkumatomasti niin kuin seiväät; sillä se on korkeambaingin läsnä ollessa, niin kuin kowin rohkea käweliminengin, aiwan ruma.

Niin tulee myös halwembain sen laisissa tiloissa waroa, että ei he astu parembainsa editse, koska he tarwitsewat heidän siivuitsensa mennä, vaan kulkewat ta-

ka-puolelta, jos se muutoin esteetä mahdollinen on.

Se tekee myös taitamattomasti, joka nimitetyissä tiloissa menee istumaan parembiansa ylemmä. Samalla muotoa, joka talwella, tungee parembainsa eteen uunin tykö, taikka kokonansa asettaa itsensä seljin muihin wakkian eteen lämmittelmään.

Kaiten nimitetyn kunnian, kuin halwembain korkeambia kohtaan osottaa tulee, pitää myös nuorten wanhoille näyttämän, jotka ikänsä tähden kunnioitettawat ovat.

Juopumus on ruma ja ilkeä aina muulloingin, mutta pidoissa ja kestitissä vielä sitäkin rumempi ja ilkeämpi, joissa niin monda silmää näkemässä on. Ajattele perään, mikä häpiä se on, koska joku juo ja särwää niin että hänen järkensä sammuu, ja taito tyhmyydeksi muuttuu, jonga tähden järjelliset ihmiset pitävät hänen tunnotoina ja siivotoina pöllönä. Ja jota useimmat ne ovat, jotka semmoisisissa tiloissa taitawat siitä pahennuksen ottaa, sitä suurempi rikos on juopumisen harjoitus.

Mikä wierasten welwollisuus on, koska he seurasta taikka pidoista pois lähtewät?

Että ei he kauan wiivyttele, koska pidot loppuwat, waan menewät aikaisin pois, silloin kuin muutkin heidän wertaisensa lähtewät.

6. Luku.

Hymistä ja siivollisista ihmisen tamoista kuljettaisa ja matkoissa.

Mitkä ne velvollisuudet ovat, kuin hyvän tapaislta ihmisilä kuljettaisa waaditaan?

Että he matka-kumppaniansa ja muita, sekä tulewia että menewiä, kauniisti, kunnialla ja hyvällä suosiolla kohtaawat, ja laittawat niin, että ei he, lijoitengin korkeambain tykö, matkasta ajattomalla ajalla tule.

Suinga pitää kulkewaisen toisiansa kunnialla kohtaaman?

Jos he joutuwat käwelemään, niin käwelekön wertainen wertaisen korwassa, toisiansa oikealla toisiansa wasemmalla puolella; mutta korkeammalle pitää aina oikea käsi jätettämän, ja käykön se, joka halwembi on, wähän jälki puolessa.

Matkastamisessa on se sama waariin otettava, paitsi sitä, että jälkimmäiset, semmoisissa paikoissa, joissa wettä ja likaa on, jättäwät itsensä niin paljon jälkeen, että ei wesi eikä lika toisten päälle roisku.

Kuin he reellä kulkewat, niin pitää halwembain ajaman jäljessä, jos ei tarwe toisin waadi.

Ruinga pitää muita, sekä menewiä että vastaan tulewia kohdattaman?

Halwemmille ja wertaisille pitää annettaman wähinnäkin puoli tietä, suuremmille enemmän, siwuitse mennessä. Edelä menewäisten welwollisuus on myös, koska heitä on paljon joukossa, ja he näkewät jongun, lijoitengin korkeamman, taikka sen, jolla kiire on, jäljessä tulewan, että he pidättäwät niin kauan, ja ajawat wähän tien siwuun, Euin hän heidän ohitsensa pääsee.

Mistä on matkoista tuldua, lijoitengin korkeambain tykö, waari otettava?

Erinomattain tundemattomain pitää laittaman niin, että he aikaisin tulewat, waan muutoin oleman pois, taikka jättämän itsensä toiseen päiwään. Mutta jos ne, jotka owat tuttavat, ystävät ja wertaiset, toisinaan joutuwat myöhemmin toisensa tykö tulemaan, se ei haita niin suuresti.

P ä ä t ö s.

Tässä on nyt, rakkaat nuorukaiset, teille lyhykäisesti eteen asetettuna, mitä wikoja

teidän ajatuksissa, puheissa, käytöksissä ja töissä wälittämän, ja mitä hyviä tapoja teidän sitä vastaan niissä muistaman ja harjoittaman pitää.

Teille on tässä tie hyviin ja siiwollisiin ihmisten tapoin eteenne wittattuna, jota minä nyt päätöksellä waroiton teitä uskollisesti seuraamaan.

Ottakai aina siiwollisuudesta waari, ja olkai wakuutetut siitä, että, waikka ne asiat, joihinga teitä tässä neuwotaan, näkymät olemwan wähat, owat ne kuitengin tarpeelliset yhteisessä elämässä.

Joilla siiwottomat ja törkeät tawat löytyvät, owat hyville ihmisille kansa-käymisessä aina tukelat, ja tulewat muilda, niin kuin taitamattomat pölldt, ylen karsotuiiksi ja häwytömyydensä tähden hyljätuiiksi.

Ne sitä vastaan, jotka hyville ja kauniille ihmisten tawoille tottuneet owat, tulewat samain kaunisten tapainsa tähden muilda hywän tapaisilda ihmisilda sekä rakastetuiiksi että kunniasa pidetuiiksi.

Minä luotan sen tähden siehen, että te rakkaat Nuorukaiset, jo itse kyllä ymmärrätte, kuinga hyödyllinen se teille on, että te ahkeroitsette hywän tapaisiksi ihmisiksi tulla.

318. IV. 6.

Elämisen taito.

Mf B 3769

x

